

Målnummer: Ö2030-97 **Avdelning:**

Domsnummer:

Avgörandedatum: 1999-06-09

Rubrik: Konkursförvaltare har förskötterat egna medel till kostnader för försäljning av i boet ingående fastigheter. Dessa har visat sig inte kunna säljas. De gjorda utläggerna har inte ansetts vara konkurskostnader och förvaltaren har inte ansetts berättigad till ersättning för utläggerna. 14 kap 1 och 18 §§ KL.

Lagrum:

- 14 kap. 1 § konkurslagen (1987:672)
- 14 kap. 18 § konkurslagen (1987:672)

Rättsfall:

REFERAT

Delsingers Bygg Aktieföretag försattes d 17 juli 1992 vid Stockholms TR i konkurs på egen begäran. Till konkursförvaltare utsågs advokaten L.B..

Konkursboets tillgångar utgjordes enligt bouppteckningen av tio fastigheter. Av dessa såldes åtta, medan två, Botkyrka Jordugglan 11 och Botkyrka Jordugglan 14, förblev osålda.

Konkursförvaltaren upprättade utdelningsförslag och yrkade arvode med 166 250 kr och ersättning för kostnader. Av kostnaderna avsåg 39 126 kr förrättningskostnader hos kronofogdemyndigheten hänförliga till de osålda fastigheterna och 230 kr gravationsbevis för en av fastigheterna.

TR:n (rådmannen Tjulander) anförde i beslut d 14 febr 1997: Utdelning i konkursen fastställs i enlighet med utdelningsförslaget. Förvaltarens arvode bestäms till 166 250 kr, varav 33 250 kr för mervärdesskatt. Av arvodet skall följande belopp fastställas att utgå ur fast egendom, nämligen---

Förvaltarens ersättning för kostnader för arkivhyra bestäms till 416 kr inklusive mervärdesskatt.

Kostnaderna för gravationsbevisen för fastigheterna Jordugglan 11 och 14 i Botkyrka och de kostnader, som uppkommit vid försöken till exekutiv försäljning av dessa fastigheter, är däremot inte ersättningsgilla som konkurskostnader jämlikt 14 kap 1 § KL utan är i stället konkursboets kostnader för egendomens vård och förvaltning. TR:n erinrar om att dessa kostnader jämlikt KL 14 kap 18 § 3 st jämfört med 1 st inte kan utgå ur annan boets egendom om detta inverkar på de borgenärens rätt, som inte har förmånsrätt i fastigheterna, eller på statens ansvar för konkurskostnaderna.

Konkursen anses avslutad enligt 11 kap 18 § KL.

L.B. överklagade i Svea HovR och yrkade att HovR:n med ändring av TR:ns beslut skulle tillerkänna honom ersättning för kostnader med 39 356 kr, varav 11 070 kr avsåg kostnader för gravationsbevis och kostnader hos kronofogdemyndigheten vid försök till exekutiv försäljning av fastigheten Botkyrka Jordugglan 11 och 28 286 kr avsåg kostnader hos kronofogdemyndigheten vid försök till exekutiv försäljning av fastigheten Botkyrka Jordugglan 14.

Tillsynsmyndigheten förklarade sig inte ha någon erinran mot L.B:s yrkande.

HovR:n (hovrättslagmannen Zachrisson, hovrättsrådet Wiegert, referent, och tf hovrättsassessorn Ragef anförde i beslut d 17 april 1997: Kostnad för gravationsbevis och kostnader hos kronofogdemyndigheten som uppkommit i samband med försök till exekutiv försäljning av fast egendom är att hänföra till sådana konkursboets kostnader för vård och försäljning av egendom som anges i 14 kap 18 § 3 st KL. Enligt förarbetena till lagrummet är sådana kostnader inte att anse som konkurskostnad enligt 14 kap 1 § KL (se prop 1986/87:90 s 387).

HovR:n delar alltså TR:ns bedömning och lämnar överklagandet utan bifall.

L.B. överklagade och yrkade att HD skulle tillerkänna honom begärd ersättning för kostnader i konkursen.

Riksskatteverket bestred ändring.

Sveriges Advokatsamfund, Konkursförvaltarkollegiernas förening, Sveriges Ackordscentral och Föreningen Sveriges kronofogdar avgav yttranden.

Målet föredrogs.

Föredraganden, RevSkr Malm, föreslog i betänkande att HD skulle meddela följande beslut: Skäl. De kostnader som förvaltningen av ett konkursbo medför skall i första hand betalas av boets medel. Förvaltaren är i princip inte skyldig att göra några utlägg av egna medel för att bestrida sådana. I vissa fall är det dock av praktiska skäl motiverat att så sker, och förvaltaren kan under utförandet av uppdraget också komma att ta andra egna resurser än penningmedel i anspråk. För sålunda uppkomna kostnader hos förvaltaren är denne berättigad att gottgöra sig ersättning ur konkursboet, se 14 kap 13 § KL. Kostnadsersättningen skall såsom konkurskostnad utgå ur boet framför de av konkursboets övriga skulder som inte avser konkurskostnader (s k massaskulder), jfr 14 kap 1 § 1 st 1 och 2 §. Av samma lagrum framgår att det, utöver ett begränsat ansvar för sökande borgenär i vissa fall, ytterst är staten som står för kostnaden om den inte kan täckas av boets medel.

Vad som är ersättningsgillt som omkostnad avgörs i rättstillämpningen. I doktrinen har som förutsättningar bland annat framhållits att det skall vara fråga om en kostnad för en åtgärd som faller inom ramen för förvaltningen av konkursboet och därvid varit skäligen påkallad (Welamson, Konkurs, 1997, s 182 f). Vid bedömningen bör även beaktas vilken inverkan en kostnadsdebitering har på det subsidiära ansvaret för konkurskostnaderna. Godtas ett utlägg som avser annan kostnad än de i 14 kap 1 § 1 st 2-7 KL uppräknade, medför det att vad som annars skulle ha fått göras gällande som en massafordran övergår till att behandlas som en konkurskostnad. I en situation där det råder brist på medel i boet får detta som direkt effekt att det subsidiära ansvaret för konkurskostnaderna ökar i motsvarande mån. Denna verkan måste accepteras i vart fall såvitt avser utlägg som är nödvändiga för att förvaltaren skall kunna fullgöra sina i lag stadgade åligganden. Däremot bör den inte godtas i de fall den medför ett otillbörligt gynnande av sådana intressen som föreskriften om det subsidiära kostnadsansvaret inte är avsedd att skydda.

L.B. har begärt ersättning för förrättningskostnader som uppkommit vid försök till exekutiv försäljning av två fastigheter, och kostnad för gravationsbevis, vilken får antas vara hänförlig till försök av L.B. att i egen regi eller genom mäklare avyttra fastigheterna. Det har inte funnits medel i boet som kostnaderna har kunnat bestridas med. Åtgärderna har utgjort ett led i fullgörandet av L.B:s allmänna åliggande att främja en förmånlig och snabb avveckling av boet (jfr 7 kap 8 § KL). Det har inte ifrågasatts att åtgärderna varit skäligen påkallade. I den uppkomna situationen får det också antas ha

varit nödvändigt för L.B. att av egna medel göra utlägg för att få de erforderliga försöken till försäljning till stånd. Det kan i detta fall inte anses medföra något otillbörligt gynnande av ett av det subsidiära kostnadsansvaret icke skyddat intresse om kostnaderna räknas som konkurskostnader. Utläggen skall därför anses ersättningsgille som omkostnader.

I konkurslagen finns inte föreskrift om att rätten skall bestämma kostnadsersättning till förvaltaren för annat fall än det att konkurs avskrivs enligt 10 kap 1 §. Av lagens förarbeten framgår emellertid att vad som föreskrivits bygger på förutsättningen att förvaltarens anspråk på kostnadsersättning skall prövas av domstolen i de fall där statens subsidiära ansvar för konkurskostnaderna kan aktualiseras (se prop 1986/87:90 s 385 och SOU 1983:24 s 371). Rätten får därför anses vara oförhindrad att fastställa kostnadsersättning även i konkurs som avslutas genom utdelning i de undantagssituationer då konkurskostnaderna inte kan betalas ur boet.

HD:s avgörande. Med ändring av HovR:ns beslut fastställer HD kostnadsersättning till L.B. med ytterligare 39 356 kr.

HD (JustR:n Gregow, Lind, Lars K Beckman, Nyström, referent, och Pripp) fattade följande slutliga beslut: Skäl. Målet gäller kostnader för försök att sälja två fastigheter som ingått i konkursen men som inte kunnat säljas. L.B. har i egenskap av konkursförvaltare betalat kostnaderna av egna medel och frågan i målet gäller om han är berättigad till ersättning för utgifterna såsom konkurskostnader.

I 14 kap 1 § KL anges vad som utgör konkurskostnader i konkurslagens mening. I första stycket punkt 1 nämns arvode och kostnadsersättning till förvaltaren. Som exempel på sådan kostnadsersättning har i förarbetena nämnts utlägg för resor och kostnader för arkivering av gäldenärens redovisningshandlingar (prop 1986/87:90 s 374). Enligt 14 kap 2 § gäller att konkurskostnaderna skall utgå ur konkursboet framför andra skulder som boet har ådragit sig samt att konkurskostnaderna, i den mån de inte kan tas ut ur boet, skall betalas av staten, om inte något annat följer av 3 §; i den bestämmelsen föreskrivs ett begränsat betalningsansvar för den som ansökt om konkurs i fall då konkursen avskrivs enligt 10 kap 1 §.

I 14 kap 18 § 1 st KL föreskrivs att, om det i boet finns egendom i vilken särskild förmånsrätt gäller och i den mån det inverkar på de borgenärens rätt som inte har sådan förmånsrätt i egendomen eller på statens ansvar för konkurskostnaderna, den del av arvodet till bl a förvaltaren som avser egendomen i fråga skall fastställas att betalas ur egendomens avkastning och köpeskillning. Å andra sidan gäller enligt andra stycket att av sådan egendoms avkastning och köpeskillning inte får - med visst undantag som här saknar betydelse - till skada för någon med samma eller bättre förmånsrätt betalas någon annan konkurskostnad än nu sagts. Vidare anges i tredje stycket att med arvode som sägs i första stycket jämställs vid tillämpning av paragrafen konkursboets kostnader för vård och försäljning av egendomen.

Av vad nu sagts följer att sådana kostnader för vård och försäljning som åsyftas i 14 kap 18 § 3 st KL inte utgör konkurskostnader i den mening som avses i konkurslagen. Att detta också varit avsett vid lagens tillkomst framgår av förarbetena (se prop 1986/87:90 s 387, se även s 376). Denna innebörd har uppenbarligen sin grund i att kostnader för vård och försäljning av egendom vari särskild förmånsrätt gäller avsetts skola belasta den egendomen och bl a inte omfattas av statens subsidiära betalningsansvar enligt 14 kap 2 §.

Det förhållandet att förvaltaren av egna medel betalat kostnad för vård eller försäljning av egendom vari särskild förmånsrätt gäller kan inte medföra att kostnaden ändrar karaktär och blir att betrakta som konkurskostnad i konkurslagens mening med de rättsverkningar detta skulle få.

Det är emellertid tydligt att den angivna regleringen - som terminologiskt är

egenartad och förvillande - kan leda till otillfredsställande resultat, något som också framgår av de yttranden som avgetts i målet. Förvaltaren är i princip skyldig att realisera egendom som ingår i konkursen (beträffande fast egendom se 8 kap 6 § KL). Om det inte finns avkastning eller andra medel som förvaltaren får använda till att förskotta kostnad för försäljning och någon borgenär inte är beredd att lägga ut beloppet, kan det visa sig omöjligt att sälja egendomen.

Ifall förvaltaren förskotterar kostnaden av egna medel - vilket han inte är skyldig att göra - får han tillbaka beloppet, om egendomen säljs. Men om den inte blir såld, uppstår den situation som föreligger i målet. Det kan härvid förhålla sig så att det med fog ansetts finnas ett övervärde i egendomen, vilket skulle tillkomma borgenärer med allmän förmånsrätt och i sista hand oprioriterade borgenärer, men att egendomen likväl inte kunnat säljas.

Det förtjänar också nämnas att förvaltarens arvode utgör konkurskostnad även till den del det avser arbete med vård och försäljning av egendom som häftar för särskild förmånsrätt och alltså även i den delen omfattas av statens betalningsansvar enligt 14 kap 2 §.

Även om bestämmelserna kan medföra otillfredsställande följder, är förhållandena inte sådana att det finns anledning att frångå en i och för sig klar reglering som dessutom varit åsyftad. Det kan tilläggas att det numera, efter 1994 års ändringar av 12 kap UB, finns större möjligheter för en konkursförvaltare att få en fastighet såld exekutivt, särskilt då gäldenären är juridisk person (se 12 kap 13 § 2 st).

På grund av det anförda skall överklagandet lämnas utan bifall.

HD:s avgörande. Överklagandet avslås.

JustR Nyström tillade för egen del: Den i målet föreliggande situationen, att en fastighet som ingår i ett konkursbo varken ger avkastning eller visar sig kunna försälas, får betraktas som ett undantagsfall. Lagstiftaren synes också, då fördelningsreglerna i 14 kap 18 § uppställdes, ha utgått från att ur avkastningen från och köpeskillingen för egendom vari särskild förmånsrätt gäller alltid kan tas erforderliga medel till täckande av kostnaderna för egendomens vård och försäljning. Som påpekats har förvaltaren inte någon skyldighet att förskotta några kostnader av egna medel, fränsett sådana omkostnader som omfattas av 14 kap 1 § KL. Av utredningen i målet framgår, att andra tillgångar än fastigheter inte fanns i konkursboet. När dessa inte kunde säljas kan förvaltaren inte heller få ersättning för de kostnader till vilka han förskotterat egna medel.

Samma situation kan emellertid med något andra omständigheter beträffande boet i övrigt leda till annat resultat. Om t ex i boet finns egendom vari inte gäller särskild förmånsrätt kan förvaltaren ur denna ta medel för löpande kostnader. Detta bör även gälla kostnader som avser vård av en i boet ingående fastighet och dess försäljning, vilka förvaltaren räknar med skall komma att täckas av köpeskillingen. För det fall att fastigheten i mot förmodan, visar sig osäljbar - det uppdagas att den är miljöfarlig - kommer de dittills nedlagda kostnaderna att belasta det allmänna boet. Någon återbetalningsskyldighet för förvaltaren torde ej komma i fråga, om han inte förfarit vårdslöst och därigenom ådragit sig skadeståndsskyldighet enligt 17 kap 1 KL. Indirekt ökar i detta fall statens ansvar för konkurskostnaderna.

Det är, som även sägs i HD:s avgörande, tydligt att regleringen i 14 kap KL kan leda till otillfredsställande resultat. Det framstår som ofrånkomligt att den ses över av lagstiftaren.

HD:s beslut meddelades d 9 juni 1999 (mål nr Ö 2030-97).

Sökord: Konkurs; Konkurskostnader; Konkursförvaltare

Litteratur:
